

Summary of the doctoral dissertation by LL.M. Malgorzata Chrostowska

„Act of a lesser significance in Polish criminal law.

Theory and practice of applying institution"

The institution of the act of a lesser significance has been present in Polish criminal law for over a hundred years. There is a problem with the interpretation of the concept of the act of a lesser significance as it has not been defined by law. The exception in this respect is the legal definition of this term contained in the Fiscal Penal Code of 1997, which is applied only under this act. The legal nature of the institution of the act of a lesser significance is also questionable. To date, the position of representatives of the doctrine and judicature in this respect has been not uniform. Some people treat the act of a lesser significance as a privileged type of offence or consider it to be a specific type of a privileged type of offence. Still others see it as an institution of judicial punishment. This dispute is not only theoretical, but also practical because its resolution is influenced, inter alia, by on the choice of the basis of appeal under Article 438 of the Code of Criminal Procedure, as well as the possibility of bringing an extraordinary appeal. A divergence of opinion in the science of criminal law, resulting in discussions and disputes, also occurs when establishing the catalog of circumstances taken into account when assessing the occurrence of the act of a lesser significance in a specific case. The jurisprudence of the Supreme Court and common courts in this respect is inconsistent, which magnifies the emerging doubts.

The subject of research in this doctoral dissertation is the legal regulation of the act of a lesser significance in Polish criminal law, with particular emphasis on the analysis and evaluation of the functioning of this institution in the practice of the judiciary. The creation of the dissertation in question became justified due to insufficient cognitive sources. In addition, while there are specific studies on the act of a lesser significance, no empirical research has been carried out so far on this institution. The above considerations determined the choice of the topic of the dissertation.

The title of this dissertation suggests that it is dogmatic and empirical. The doctoral dissertation consists of Introduction, five chapters, Summary, Bibliography and Annex.

The first chapter is methodological in nature. It presents the subject and purpose of the research. It also includes the main and detailed research problems, as well as the main corresponding and detailed research hypotheses, which are the subject of the theoretical and practical part of the dissertation. The second chapter discusses historical legal acts concerning

the institution of the act of a lesser significance. The third chapter presents the regulation of the institution of the act of a lesser significance in the Criminal Code of 1997. The considerations in the fourth chapter concern the institution of the act of a lesser significance under the Fiscal Penal Code of 1997 and acts regulating issues related to counteracting drug addiction. In addition to the analysis of the texts of legal acts, chapters two, three, four reviewed the available research studies on the issue of the act of a lesser significance, as well as the case law of the Supreme Court and common courts from 1932–2020 on this subject. The fifth chapter presents and analyzes the results of quantitative (questionnaire) and qualitative (individual interviews) empirical research conducted among three professional groups applying the institution of the act of a lesser significance in practice, such as prosecutors and judges adjudicating in criminal cases and lawyers. The remarks include the solution to the research problems identified in the dissertation.

Streszczenie rozprawy doktorskiej autorstwa mgr Małgorzaty Chrostowskiej
pt. „Wypadek mniejszej wagi w polskim prawie karnym.
Teoria i praktyka stosowania instytucji”

Instytucja wypadku mniejszej wagi występuje w polskim prawie karnym od ponad stu lat. Istnieje problem w zakresie interpretacji pojęcia wypadku mniejszej wagi, co do zasady nie zostało ono bowiem ustawowo zdefiniowane. Wyjątkiem w tym zakresie jest definicja legalna tego terminu zawarta w Kodeksie karnym skarbowym z 1999 r., która jednak obowiązuje jedynie na gruncie tej ustawy. Kwestia charakteru prawnego instytucji wypadku mniejszej wagi również budzi wątpliwości. Do dziś stanowisko przedstawicieli doktryny oraz judykatury w tym zakresie nie jest jednolite. Niektórzy traktują wypadek mniejszej wagi jako uprzywilejowany typ przestępstwa lub uznają, że jest on szczególną odmianą uprzywilejowanego typu przestępstwa. Jeszcze inni postrzegają go jako instytucję sądowego wymiaru kary. Spór ten ma charakter nie tylko teoretyczny, ale również praktyczny – jego rozstrzygnięcie ma wpływ m.in. na wybór podstawy odwoławczej z art. 438 k.p.k., jak również możliwość wniesienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Rozbieżność opinii w nauce prawa karnego pociągająca za sobą dyskusje i spory występuje także podczas ustalania katalogu okoliczności uwzględnianych przy ocenie występowania wypadku mniejszej wagi w konkretnej sprawie. Orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych jest w tym zakresie niejednolite, co potęguje wyłaniające się na tym tle wątpliwości.

Przedmiotem badań w niniejszej rozprawie doktorskiej uczyniono regulację prawną wypadku mniejszej wagi w polskim prawie karnym, ze szczególnym uwzględnieniem analizy i oceny funkcjonowania tej instytucji w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Stworzenie przedmiotowej dysertacji stało się uzasadnione wobec niewystarczających źródeł poznawczych. Ponadto, o ile istnieją określone opracowania dotyczące wypadku mniejszej wagi, o tyle nie zostały dotychczas przeprowadzone żadne badania empiryczne, których przedmiotem objęto by tę instytucję. Powyższe względy zadecydowały o wyborze tematu rozprawy.

Tytuł niniejszej dysertacji nakazuje przyjąć, że ma ona charakter dogmatyczno-empiryczny. Rozprawa doktorska składa się z Wprowadzenia, pięciu rozdziałów, Podsumowania, Bibliografii i Aneksu.

Rozdział I. ma charakter metodologiczny. Przedstawiono w nim przedmiot i cel badań. Zawarto w nim także główne i szczegółowe problemy badawcze, jak również odpowiadające

im główne i szczegółowe hipotezy badawcze, będące przedmiotem rozważań w części teoretycznej oraz praktycznej dysertacji. Rozdział II. stanowi omówienie historycznych aktów prawnych dotyczących instytucji wypadku mniejszej wagi. W rozdziale III. przedstawiono uregulowanie instytucji wypadku mniejszej wagi w Kodeksie karnym z 1997 r. Rozważania przeprowadzone w rozdziale IV. dotyczą instytucji wypadku mniejszej wagi na gruncie Kodeksu karnego skarbowego z 1999 r. oraz ustaw regulujących zagadnienia związane z przeciwdziałaniem narkomanii. Obok analizy tekstów aktów prawnych w rozdziałach II.–IV. dokonano przeglądu dostępnych opracowań naukowych z zakresu problematyki wypadku mniejszej wagi, jak też orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych z lat 1932–2020 dotyczącego tej tematyki. W rozdziale V. zaprezentowano i przeanalizowano wyniki badań empirycznych ilościowych (badań ankietowych) oraz jakościowych (wywiadów indywidualnych), które przeprowadzono wśród trzech grup zawodowych mających możliwość zaobserwowania funkcjonowania instytucji wypadku mniejszej wagi w praktyce, tj. prokuratorów, sędziów orzekających w sprawach karnych oraz adwokatów. Podsumowanie zawiera rozstrzygnięcie określonych w rozprawie problemów badawczych.